

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Karsányi Thalmán*
Cím: *Beszámoló a Nemzeti Színház utolsó esztendejéről*
Forrás: *Magyarország*

Bp (Hely) *1926. 6. 20.* (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás	
Tárgy	<i>792</i>
Hely	<i>Nemzeti Színház</i>
Idő	<i>"1926"</i>
Személy	

Beszámoló a Nemzeti Színház utolsó esztendejéről

A Nemzeti Színház idei évadjának nem volt olyan különösebben kimagasló művészi eseménye, amely későbbi időkre is emlékeztetné. Sőt, ilyen értelemben, még a tavalyinál is kevesebbet jelent. Böven hozott ugyan ujdonságokat, s bemutatónak tulnyomó része eredeti alkotás, de műsorát nagy fajsúlyu, tartós értékkel mégsem gyarapította meg. Még a multból sem sikerült nagy értékeket napvilágra hoznia, mint tavaly Madách ropant erővel feszülő, páratlanul monumentális Mózesével és II. Richárddal, Shakespeare-nak az ország első színpadán eladdig ismeretlen remekével.

Lázasan és szakadatlanul folyt a legodaadóbb munka, a színészek energiájának szinte már tulságosan is teljes kizsákmányolásával. Ennek a munkának azonban nem voltak nagyszabású művészi céljai; s amennyiben mégis úgy mutatkozott, hogy vannak: két-három muszájelőadás jelezte, hogy nem veszik tulságosan komolyan. Jó példa erre az évad két legkiválóbb művészi eseménye: a „Szerelem, mint orvos“-nak művészi stilizált ötletes rendezése és Odry mindenekelőtt leigázó remeklése Gyulai Pál „Vén színész“-ében.

Annál komolyabban vette a színház könnyebb fajsúlyu darabjait, lázasan hajszolva velük jubileumot jubileum után, akárcsak a tisztán kasszasikerekre törő magánszínházak valamelyike. Ennyi huszonöt, sőt ötven előadást is meghaladó sorozat már igen kedvezőtlenül avatkozik bele egy komoly szándékkal alapított kulturintézet programjába, s mellékessé tesz és háttérbe szorít minden egyebet, ami ezeken a favorizált darabokon kívül

esik. Ilyesmirel más nemzetek klasszikus színpadjain szó sem eshetik, s eddig a miénken sem eshetett. Ha akadt is évadonként egy-egy könnyű fajsúlyu darab, amelyet a közönség kedvéért forszirozni kellett, a színháznak mindig volt rá gondja, hogy huszonötös, vagy éppen ötvenes sorozatával az évad végére szorítsa, s ne terpeszkedjék vele végig a színházi év derekán. Az idei évből a színház mindkét színpadán összesen 203 estét foglaltak le ezek a forszirozott darabok.

Ahoz, hogy egy darabot a Nemzeti Színház évadjának legjavából huszonöt, ötven, hatvan estét foglaljon le: *igen sulyos* támogató érvek kelljenek. A legsulyosabb és minden fölebbezést kizáró érv, természetesen, az volna, hogy a darab rendkívüli alkotás, nagy és maradandó érték, drámairodalmunknak egyszersmindenkori dicsősége legyen. Ilyen — tüneményesen ritka — esetben megengedheti magának még egy klasszikus színház is, hogy a kétségtelen érdemet sorozatos előadással pecsételje meg.

Az idei évadnak, ezzel a megokolással, nem lehetett volna egyetlen jubiláris előadása sem.

Lehetséges azonban más megokolás is; és semmi kifogásunk ellene, sőt természetesen találjuk, hogy „A hid“ hét hónap leforgása alatt hatvanegy előadást ért meg. A darab, drámai érték dolgában, messze elmarad Herzeg Ferenc örökbecsű színpadi alkotása, a „Bizánc“ mögött, de etikai értéke kétségtelen, s ezt az értéket erre az esztendőre még fokozta is két érzelmi körülmény. Az egyik az, hogy ez az esztendő Széchenyi esztendeje, akit a nemzet tulnyomó része csakis ezen a róla irt darabon keresztül ünnepelet meg, a másik pedig az, hogy a páratlan népszerűségnek örvendő és ugyancsak ebben az esztendőben jubiláló szerzőt nagyszámú közönsége e darab országossá tett sikerével ölelte a szívére.

A többi, hajszolva hajszolt sorozatos előadásnak azonban semmi olyan megokolását nem találjuk, amely ellent ne mondana a Nemzeti Színház üzleti gondolkodást meg nem tűrő szellemének.

Legkellemetlenebbül szemetszuró ezek közül az erőltetett sikerek közül a „Nem lehessen tudni“ huszonhat idej előadása. Ezt a Shaw silányabb alkotásai közül való darabot, amelyre más országok elsőrendű színházai még csak nem is gondolnának, tiz-tizenkét esztendővel ezelőtt hozta először színre a Nemzeti Színház. A közönség és a kritika úgy fogadta, ahogy előkelő, uri izléssel a pimoszkodásnak efféle him-

nuszát fogadni szokás, s egész pályafutása lezáródott a tizenharmadik estével. Ez az izlésrontó silányság az idén föltámadt halottaiból és öt hónap alatt huszonhat estét vont le a Kamara-Színház értékesebb darabjaitól.

Zilahy Lajos darabja, a „Zenebohócok“ csak eggyel több előadást ért meg. Ha az évad végén vonultatják föl, a nyári meleggel fokozatosan ürülő színház betöltésére, hagyján; még ha nem is egészen odavaló. Egy könnyebb fajsúlyu darabot, huszonhét előadás erejéig, az évad végén, el lehet, sőt talán el is kell viselni. És amióta a Nemzeti Színház a francia operettig sülyedt, még az efféle érzékeny filmjáték is platinasulyunak érzik holmi „Lili“ mellett.

„Az operett bevonulása a Nemzeti Színházba, anno 1926.“ Az eljövendő történetíró ezzel a mondottal fogja jelezni a Nemzeti Színház kultur-grafikonján a sülyedésnek azt a mélypontját, amelyet a „Lili“ színrehozásával és színtartásának erőltetésével elért. Az operett a legtípusosabb tömegmulattató műfaj s a kultúrához semmi köze sincs. Üzleti okból szerzik, üzleti okokból adják elő. A Nemzeti Színház is ezt eszelekedte; üzleti okokból ütött csorbát a saját maga hagyományos

méltóságán; üzleti okokból rontotta meg vele a színészeit, akiknek komoly művészi feladatokra feszülő tehetségét az efféle silány komédiázás föltétlenül visszaveti a fejlődésben; és üzleti okokból teszi tönkre

törzsközönségének izlését, holott az volna legfőbb hivatása, hogy ezt az izlést men-
nél előkelőbbé fejlessze.

Csodálatos, hogy az ország első szinpa-
dának operettszínházzá degradálását fél-
vállról veszi a kultuszminisztériumnak az
az ügyosztálya, amelyet *magá a nemzet*
bizott meg e legegységesebb hatásu kul-
tusztintézetünk felügyeletével és ellenőr-
zésével!

Ez a mértéket nem ismerő üzleti szem-
pont jellemzi a lefolyt színházi évet, mely
komolyabb gondjait félrehárítva, minde-
nek fölött favorizált darabjait hajszolta
jubileumról-jubileumra, beleértve az El-
zevirt is, magának az igazgatónak kedves
és jó, de nem világraszóló darabját, mely
előadásainak példátlanul magas számával
— 62 — még „A hid“-at, Széchenyi és
Herczeg Ferenc országszerte ünnepeit di-
csőségének közös kifejezőjét is tulszár-
nyalta. (Shakespeare legbájosabb vigjá-
téka, a „Vizkereszt“ és Kisfaludy Károly
legjobb vigjátéka, a „Csalódások“ a Nem-
zeti Színház főnnállása óta, vagyis nyolc-
vankilenc esztendő leforgása alatt össze-
sen hatvanégyezer illetve hatvanhatször
került színre.)

E mellett az egy év alatt elért, a Nem-
zeti Színház történetében páratlanul álló
előadásszám mellett valósággal eltörpül-
nek az ugyanolyan érdemű „Mókusok“ és
„Mimikri“ sikerei. Miklós Jenő üde leve-
gőjü vigjátékát husszor adták, — ami a
hajdanvaló mértékek szerint maximális

számot jelent *igen nagy siker esetén.*
(Ennyi előadást (21) ért meg például
tavaly a „Vége a szép nyárnak“ is,
Schöpflin Aladár kétségtelenül rendkívüli
sikert aratott darabja.) De Ferenczy

Ferenc ragyogóan elmés darabjának már
csak kilenc este jutott. A többi magyar
szerző alkotása még ennyit sem ért meg,
kivéve Boross László tizenkét előadással
megajándékozott „Gyuri urfi“-ját, s
Herczeg Ferencnek a Vigszínházból átte-
lepített, de nem ennek a színháznak er-
kölesi szintjén álló „Kék róká“-ját, mely
szintén tizenkét előadást ért.

Igaza van a hivatalos nyilatkozatnak:
az idei évad valóban sok magyar szerzőt
vonultatott föl. De a hus meg a csont el-
osztásáról hallgat a krónika. A nem-favori-
zált szerzők egy-ketteje a színházi év
derekának csak néhány csontocskájához
jutott, tulnyomó többsége között meg ép-
pen csak az évadvég csontszilánkjait osz-
togatták szét, még azt is szük marokkal.
A nem-favorizált szerzők — Bartóky Jó-
zsef, Voinovich Géza, Ferenczy Ferenc,
Vitéz Miklós, Vándor Kálmán, Relle Pál,
Boross László és Zsirkay János — távol-
ról sem jutottak együttvéve sem annyi
estéhez, mint a legkegyeltebb idei szerző
vigjátékai. Pedig ezek közül a szerzők kö-
zül csak a két utolsó bukott meg, az elsőül
említett háromnak komoly sikere volt s a
másik három is megérdemelte volna a
szívesebb fölkarolást.

Ez a részrehajló egyoldalúság; a köny-
nyebb fajsúlyu darabok sikerének üzleti
kizsákmányolása; az a veszedelmes mohó-
ság, mely sláger-verkliző magánszínházzá
készül átminősíteni az ország legföltet-
tebb kulturintézetét; olyan aggasztó je-
lenségek, hogy személy szerint bármily
nehezünkre esett is mindezt leplezetlenül
elmondani, közérdekből kénytelenek vol-
tunk vele. Kevés a kulturintézetünk és
sohasem volt még fontosabb érdekünk,
hogy magas szintjüket minden áron fönn-
tartani igyekezzünk, mint ma.

Harsányi Kálmán